

УДК 130.2

О. П. Антіпова

ФЕНОМЕН МОВИ ВОРОЖНЕЧІ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ

Національна академія внутрішніх справ
antipova.olga777@gmail.com, ORCID: 0000-0003-4098-367

Анотація. Доведено, що лінгвокультурні характеристики сучасного інформаційного простору актуалізують проблему мови ворожнечі. Цьому сприяють глобалізаційні тенденції в реалізації комунікативних потреб, численні соціальні конфлікти, політична й економічна дестабілізація, активізація маніпулятивних технологій. З'ясовано, що зазначений лінгвокультурний пласт, виконуючи роль своєрідного посередника між сторонами, що протистоять, нині виявляє неабияку адаптивну здатність, гнучкість у пристосуванні до соціокультурних умов дійсності. Зазначено, що мова ворожнечі, набуваючи дедалі більш жорстких форм, виявляє деструктивні характеристики, стає ефективним засобом маніпулятивних технологій, утвердження негативних стереотипів, покликаних виправдати дискримінаційні вияви. Встановлено ключові чинники деструктивного аспекту риторики протистояння, якими визнано статус мовця, аудиторію, а також економічний, соціальний і політичний стан соціуму на певному етапі розвитку.

Ключові слова: мова ворожнечі, агресія, інформація, культура, мережа Інтернет, комунікація.

Вступ

Аналіз лінгвокультурних характеристик сучасного інформаційного простору засвідчує актуалізацію проблеми мови ворожнечі, або *hate speech*. Зазначене підтверджує декілька аргументів. По-перше, глобальний інформаційний простір закономірно передбачає широкий спектр можливостей для реалізації комунікативних потреб. Цьому сприяє активний розвиток ІКТ, мас-медіа, передусім Інтернет-платформ. За таких умов помилково сприйнята свобода комунікативної взаємодії нерідко спричиняє вияви свавілля, зокрема мовної агресії. Поглиблюють проблему також фактор анонімності й активне використання маніпулятивних технологій.

По-друге, в умовах дестабілізації зовнішньо- та внутрішньополітичної ситуації в більшості країн світу чорна риторика стає невід'ємною складовою так званих гібридних методів ведення воєн як держав загалом, так і окремих політичних сил, світових лідерів, зброєю в умовах протистояння інтересів, інструментом розпалювання міжконфесійних, міжрасових та інших конфліктів, що зумовлює появу нових смислових конструкцій, покликаних представити реалії мінливого соціокультурного простору.

По-третє, відчутною є потреба у віднайденні стратегії протистояння маніпулятивному впливу *hate speech*, попередженні появи негативних стереотипів, які нерідко продукуються для того, щоб виправдати дискримінацію в межах етнічних, конфесійних чи інших соціальних груп і спільнот. Аналіз характеристик сучасних соціальних практик засвідчує, що риторика протистояння впливає не лише на тих, хто послуговується цією лексикою, а й на суспільство загалом.

Мета і завдання

Метою статті є здійснення аналізу феномену мови ворожнечі в умовах сучасного інформаційного простору. Реалізація мети передбачатиме виконання таких завдань: визначити тенденції вияву агресивної риторики в мережевому просторі; встановити ключові чинники поступового переходу мови ворожнечі з м'якого виду до жорсткого; розкрити характеристики мовної агресії крізь призму дихотомії «свій – чужий».

Методологія дослідження

Найбільш оптимальною складовою методологічного інструментарію з вивчення особливостей *hate speech* слід вважати соціокультурний підхід, що дає змогу репрезентувати чинники, передумови, ключові характеристики мови як невід'ємної складової соціальної реальності культури інформаційної ери, «живої» та відкритої системи. Цьому сприятимуть також методологічні принципи системності й доповняльності.

Результати

Попри затребуваність окресленої проблематики в працях фахівців численних галузей, на сьогодні однозначного тлумачення категорії «мова ворожнечі» (як, власне, і єдиного терміна, яким позначають це поняття) немає, адже кожен з авторів акцентує увагу на певному аспекті, найбільш дотичному до предмета дослідження. Так, сучасні вчені оперують категоріями «мова ворожнечі», «мова ненависті», «чорна риторика», *hate speech*. Зазначені поняття вони зазвичай вживають як синонімічні, позначаючи ними всі форми вираження (як вербального, тобто писемного мовлення, так і візуального – фото- та відеоматеріали), котрі поширюють, розпалюють, підтримують або виправдовують расову ненависть, ксенофобію, антисемітизм чи інші форми ненависті, що базуються на нетерпимості, зокрема такій, що виявляється у формі агресивного націоналізму та етноцентризму, дискримінації і ворожого ставлення до меншин, іммігрантів та осіб іноземного походження, осіб з інакшими поглядами.

Натомість окремі дослідники обґрунтовують позитивні характеристики цих понять, визнаючи, наприклад, чорну риторику «чарівним засобом вселити опонентові іншу точку зору», «виражену в словах домінанту переможця», що «дає змогу усувати протиріччя, створювати основу для взаєморозуміння, цілеспрямованої дискусії» (Бредемайер, 2011). З'ясовуючи трансформації філософсько-логічної та етичної основи змісту «чорної» риторики стосовно класичних детермінант, Т. Г. Шоріна розглядає її як модифікований різновид софістичної риторики. Авторка цілком слушно наголошує на прагматизації процесів сучасного

мовленнєво-комунікативного середовища, деформаціях етичної та мотиваційної сфери, які зумовлюють позитивне визначення «чорних» форм і засобів комунікації (Шоріна, 2019). Дійсно, мова ворожнечі, з одного боку, може слугувати однією з форм дискримінації, що спонукає до агресії, а з іншого – може й не підбурювати до розпалювання ненависті, адже здатна виражатися в позитивних конструктах.

Попри строкатий спектр тлумачень зазначеного терміна, у контексті проблематики статті предметом вивчення слугуватиме саме деструктивний аспект досліджуваного поняття, який на сьогодні набуває особливої актуальності, адже в сучасному інформаційному просторі неабиякого значення набувають чинники поступового переходу мови ворожнечі з м'якого виду до жорсткого.

Ідеться, по-перше, про такий чинник, як *статус мовця*, тобто того, хто послуговується засобами агресивної риторики, – пересічна особа чи, наприклад, відомий політик. Звісно, у цьому контексті більшої шкоди може завдати саме публічна особа. Відомий дослідник агресивної мовної поведінки К. Бредемайер у своїй праці «Чорна риторика. Влада і магія слова» беззпідставно стверджує, що більшість кандидатів нині перемагають на виборах не через власні чесноти, харизму чи здобутки, а лише завдяки сильній команді, яка склала програму, що базується, зокрема, на чорній риторичі (Бредемайер, 2011). Сучасний Інтернет-простір став звичною платформою для спілкування політиків як зі своїми послідовниками, електоратом, так й опонентами. Напівофіційні сторінки в соцмережах виявилися зручною трибуною для виголошення ключових меседжів стратегії політичної діяльності, аналізу й оцінки будь-яких подій, зокрема світового рівня. Водночас ці профілі слугують звичним майданчиком для відкритого обговорення проблем, висловлення коментарів, з огляду на що політична риторика активно трансформується, позбавляючись усталених бюрократизмів на користь конструктів повсякденного мовлення, тяжючі до експесивності, передусім шляхом використання мови ворожнечі.

По-друге, не менш важливим чинником є *аудиторія*, тобто масштаби поширення агресивного пласту мовлення. Безперечно, приватна розмова агресивно налаштованих опонентів не здатна завдати такої шкоди, як мова ворожнечі, яку поширюють сучасні мас-медіа. Вивчення контенту останніх дає змогу стверджувати, що мова ворожнечі – це думка обурених і нерідко розлючених, невдоволених певною ситуацією людей. Найбільш зручною платформою для такої діяльності є мережевий простір Інтернет-комунікації, що означений глобальністю масштабів і можливістю практично миттєвого поширення будь-якої інформації. Особливої актуальності набуває можливість спілкуватися онлайн, де, попри доброзичливе налаштування читача/глядача, шокуючі заголовки здатні миттєво роздратувати, вивести з рівноваги. У майже не регульованій та знеособленій мережі люди не намагаються приховати свою агресію і не бояться виражати власні думки грубо. Зазначене є закономірним

наслідком так званого «спілкування не з опором на символічне, а з опором на техніку» (Бодрийяр, 2006: 156), у чому й полягає власне сутність комунікації інформаційної ери.

По-третє, інтенсивність впливу мови ворожнечі залежить від *економічного, соціального й політичного стану соціуму* на певному етапі розвитку. Так, деструктивні характеристики зазначеного феномену активізуються в соціально нестабільні періоди, який ми можемо спостерігати нині. Економічні негаразди, міграційні кризи, політична турбулентність посилюють соціальну напругу, а отже, мова ворожнечі стає невід'ємним засобом формулювання ключових концептів такої ж несприятливої, «агресивно налаштованої» дійсності.

Отже, результати аналізу зазначених вище чинників дають змогу сприймати мову ворожнечі як важливий засіб пристосування до сучасних соціокультурних умов, де вона виконує роль інструментарію інформаційної агресії, притаманної сучасному світу з його фрагментарністю, передбачуваністю розвитку численних соціальних практик, стрімкою віртуалізацією життя.

Деструктивний аспект поняття «мова ворожнечі» найбільш повно розкривається в межах дихотомії «свій – чужий», на чому наголошували вчені ще починаючи з кінця ХХ століття, коли особливо затребуваною стала проблема дискурсу нерівності.

Попри пов'язані з процесами глобалізації закономірні очікування всезагального єднання, глобального порозуміння, одновекторності дій, на сьогодні можемо констатувати зворотній бік – загальну тенденцію до сталого зростання дистанції між соціальними групами (віковими, етнічними тощо), протиставлення свого інтересу чужому, несприйняття іншого, формування стійких негативних стереотипів.

Так, слухними є переконання сучасних учених стосовно того, що мовна агресія є цілком закономірним явищем у сучасному інформаційному просторі, адже «навіть неповний перелік функцій мови дає змогу актуалізувати усталену істину – яке життя, така й мова; яка мова, таке й життя. Складне життя постмодерних суспільств означене численністю субкультур та еkleктичних субкультурних міксів, надвисокою швидкістю соціальних змін, зокрема цінностей і норм моралі. Дедалі більше ускладнюється соціальна стратифікація, сенс якої не може виразити ні відомі стратифікаційні критерії, такі як дохід, рівень освіти, влада і престиж, проте перманентно виникають нові істотні критерії, які формують численні ідентичності» (Фадеичева, 2015).

Об'єктом для ненависті, агресії і дискримінації зазвичай стає особа або група осіб, що підходить під визначення «інший»: раси, етнічної приналежності, релігії, партії, орієнтації, меншини тощо. Корпус риторики ненависті великий і розмитий, це не обов'язково повинен бути прямий заклик до насильства чи чітка вказівка вбити. Часто висловлювання мають непрямий характер, де за іронічною формою цілеспрямовано формується стереотипний образ іншого, а на старанно підготовленому негативному тлі створюється вже

свій власний приклад – привабливий і правильний. Єдине визначення, яке завжди чітко простежується, – це зв'язки-протиставлення «я та інший» або «ми та інші» (Рускевич, 2014). Як ми зазначали у свої попередніх працях (Abysova, 2019), мовне насильство ґрунтується на стратегії поділу на «своїх» і «чужих». Категорія «чужий» як складова бінарної опозиції «свій-чужий» традиційно протистоїть усьому позитивному, яке містить поняття «свій». Негативна оцінка категорії «чуже» зумовлена культурно-історичними, етнічними і соціальними чинниками. У цьому контексті «чужий» наближається до образу ворога.

Отже, «мова ненависті» завжди з'являється в процесі певних конфліктів, незручностей та агресії, запускає механізми створення інших смислів і породжує образи на підґрунті виокремлення груп міноритаріїв, меншин. Ворожа риторика може існувати тільки всередині певних соціальних груп і провакує появу нових груп інших – ворогів.

В основі такого мовного феномену – потреба підкреслити особливий статус соціальної групи. Із невичерпного лексичного багатства обирається й активно використовується чисельно незначний набір лексичних засобів, які своєю повсякчасною практичною «задіяністю» значно полегшують процес спілкування в конкретній групі. Така лексика є переважно маркованою (позитивно чи негативно), набуває своєрідного статусу – вживається як шифр, як мова для «посвячених», «своїх»; це потрібно для збереження своєї «окремішності» (реальної чи надуманої), майже кастовості, оскільки оточення сприймається як вороже: у ньому прихована небезпека, яку треба розпізнати і знешкодити. Таким чином, мова ворожнечі усвідомлюється як певний спосіб концептуалізації спільнотою дійсності в процесі соціокультурної діяльності.

Безперечно, процес поширення інформаційно-комунікаційних технологій означений позитивними зрушеннями, адже сприяє розширеному інформаційному простору, швидкій і зручній передачі інформації, її обробці та зберіганню, вільному доступу до неї. Водночас ці процеси означені й негативними наслідками, серед яких: неконтрольованість інформаційного потоку, зниження якості інформації, що наявна в широкому доступі, утрата здатності людини до «фільтрування» інформації, оскільки сучасник буквально «губиться» в її потоці. За таких умов агресивна риторика виявляється зручним інструментарієм, здатним адаптувати комуніканта до нових реалій сьогодення, з легкістю породжувати нові смисли, відображати дійсність.

Як зазначає Л. Дротянко, цьому сприяє власне зміна форм подачі інформації в засобах масової комунікації: «Це вже не просто інформування людей про важливі події, а досить агресивне нав'язування слухачам, читачам, глядачам оцінок цих подій спеціально запрошеними для цього в радіо- чи телестудію людьми, які виражають інтереси цілком певних соціальних груп. Причому це стосується не лише політичного життя, а й інших соціальних практик: економіки, мистецтва, релігії, освіти тощо» (Дротянко, 2017: 13). Про динамічність мови

ворожнечі, її здатність набувати нових форм і варіацій, швидко «адаптуватися» до технічного прогресу людства, який «відкриває для неї нові можливості», цілком доречно говорять й інші сучасні вчені (Сарміна, 2019: 30).

Виявом такої адаптації цілком слушно можна вважати те, що дискурс ворожнечі слугує способом позначення, інтерпретації, репрезентації, народження смислів. Яскравим прикладом можна вважати такий феномен Інтернет-простору, як так звані меми, фотожаби та інші аудіовізуальні форми *hate speech*. Причому цілком закономірно, що інтерпретація Інтернет-мемів передбачає збіг складових культурного багажу комунікантів. Суперечність елементів аперцепційної бази автора й адресата (незнання відомих літературних джерел, кінофільмів, актуальних історичних подій або подій політичного життя тощо) можуть призвести до комунікативного збою – відсутності комічного ефекта, нездатності вразити, викликати емоції. Зазначене вкотре підтверджує факт поляризації різних соціальних груп. Таким чином, вагомого значення набуває саме включення адресата в культурний контекст. З цим пов'язана відносна нетривалість активності мемів.

Сутність Інтернет-мема полягає в наданні нового контексту або навіть спотворенні, а не в точному відтворенні. Головним компонентом Інтернет-мема є його емоційність, і чим вона вища, тим менш критичним є ставлення користувача до мема. Мем фактично не демонструє мету, але, з огляду на свою провокативну природу, дає поштовх до наповнення його певною інформацією, стимулює до спілкування: «мем слугує майданчиком, на якому відбувається обмін індивідуальними змістами. З цієї позиції для успішної комунікації абсолютно не потрібне глибоке розуміння мема, навпаки, різниця у сприйнятті породжує комунікаційний сплеск» (Соколова, 2012: 122). Зазначені характеристики мема дають змогу стверджувати, що йому притаманна здатність відображати культурні стереотипи, здійснювати інтерпретацію, набуваючи нерідко жорстких форм, що є прямим виявом мови ворожнечі.

Застосування *hate speech* має на меті передусім викликати в опонента емоції, наприклад неприязнь, хвилю обурення чи, навпаки, щирі прихильність, зацікавленість. У цьому контексті сучасний інформаційний простір, особливо мережевий, виявляється досить зручним, адже тут базова компонента розмовної практики – підвищена емоційність. Цьому цілком сприяє низка обставин: невимуженість мовленнєвого акта, спонтанна фіксація усьох повідомлень на письмі, швидкість продукування і передачі інформації.

Г. Почепцов стверджує, що сьогодні світ вступив у період постправди, але не період постемоцій. Емоції добре продаються, запам'ятовуються, емоційні слова впливають сильніше будь-яких раціональних. Вони є найкоротшим шляхом до мозку людини, адже не вимагають тривалих міркувань (Почепцов, 2017). Емоції ж, подані через візуальний образ, а не текст, засвоюються аудиторією швидше та ефективніше, адже

зображальна мова є універсальним набором символів, що миттєво зчитується аудиторією, не потребує декодування та легко засвоюється на рівні підсвідомості.

Візуальний вияв мови ворожнечі полягає у використанні зображальних засобів (документальних знімків шокуючого або емоційного характеру, оброблених фотознімків, фотожаб, Інтернет-мемів, нефотографічних ілюстрацій, створених як від руки, так і за допомогою комп'ютерних засобів) з метою розпалювання ненависті або ж заохочення до агресивних дій щодо представників «ворожої» групи чи спільноти. Такі зображальні елементи часто застосовують як ілюстративний матеріал у текстах, присвячених темі конфлікту, містять ознаки іронії та експресії, однак вони далеко не завжди набувають ознак візуальної мови ворожнечі. Ті самі інструменти, які, на нашу думку, містять ознаки мови ненависті, зазвичай реалізуються у середній та м'якій формі, тобто містять твердження про кримінальність групи, твердження про її неповноцінність і моральні недоліки, згадування групи або її представників у принизливому чи образливому контексті, натяки на те, що така група може створювати незручності в існуванні іншої. Заклики (прямі або завуальовані) до насилля, агресивних дій, дискримінації, утисків (характерні для жорсткої форми мови ворожнечі) у зображальному контенті практично відсутні. Однак з огляду на те, що подібні візуальні інструменти зазвичай подаються аудиторії в поєднанні з текстами, у яких також наявні вияви мови ворожнечі, а також зважаючи на силу впливу зображення на свідомість аудиторії, ефект впливу може бути набагато сильнішим (Глушко, 2017).

Обговорення

Традиція вивчення феномену мови ворожнечі лежить у площині наукових розвідок вітчизняних і зарубіжних лінгвістів, культурологів, філософів, соціологів та правників. Такий спектр дисциплінарних підходів не випадковий, адже тема дослідження має міждисциплінарний характер. Теоретичним базисом слугували ключові напрацювання таких знаних теоретиків, як В. Асмус, Ж. Бодрийяр, К. Бредемайер, А. Вебер, Р. Денсон, М. Канто-Спербер. Місце агресивної риторики в соціальній комунікації, особливості функціонування цього лінгвокультурного пласту в мережевому просторі, його екзистенційний вияв висвітлено в працях таких учених, як М. Абисова, К. Рускевич, Т. Кузнєцова, Т. Шоріна, Л. Дротянко, В. Савончак, Г. Сарміна, М. Фадеїчева, А. Глушко. Специфіка вияву мови ворожнечі в медіатекстах, а також ключові засади формування медіакультури як способу подолання проблеми стали предметом розгляду в працях Л. Ороховської, Г. Почепцова, К. Соколової, Ю. Здрікової та інших учених. Попри наявність численних напрацювань у цій сфері, недостатньо висвітленими залишаються характеристики *hate speech* у контексті сучасного інформаційного простору, прискорені темпи розвитку якого спонукають до перегляду

соціокультурного виміру кожного з лінгвокультурних пластів, передусім риторики протистояння.

Висновки

Сучасний інформаційний простір, передусім Інтернет-комунікація з притаманними їй віртуальністю, інтерактивністю, анонімністю, гіпертекстуальністю, креативністю та мозаїчністю, слугує майже ідеальним середовищем для активізації феномену мови ворожнечі. Виконуючи роль своєрідного посередника між сторонами, що протистоять, зазначений лінгвокультурний пласт виявляє неабияку адаптивну здатність, гнучкість у пристосуванні до соціокультурних умов дійсності. За цих умов *hate speech* усвідомлюється не лише як один з основних способів фрагментації мінливого навколишнього світу, вияв ставлення людини до нього, своєрідний соціокод, що регулює її життєдіяльність. Набуваючи дедалі більш жорстких форм, мова ворожнечі стає ефективним засобом маніпулятивних технологій, утвердження негативних стереотипів, покликаних виправдати дискримінаційні вияви. Ключовими чинниками деструктивного аспекту риторики протистояння можна визнати статус мовця, аудиторію, а також економічний, соціальний і політичний стан соціуму на певному етапі розвитку.

Список літератури

1. Abysova M., Antipova O. Political Ideologies Language in the Perspective of Modern Western Society. *International Journal of Innovative Technology and Exploring Engineering*. – 2019. – Vol. 9. Issue-1. – P. 2662-2668. URL: <https://www.ijitee.org/download/volume-9-issue-1/>.
2. Бодрийяр Ж. Общество потребления. Его мифы и структура / Ж. Бодрийяр; [пер. с фр., послесл. и примеч. Е. А. Самарской]. – М.: Культур. революция, 2006. – 269 с.
3. Бредемайер К. Черная риторика: Власть и магия слова. / К. Бредемайер. – М.: Альпи на Паблшерз, 2011. – 184 с. URL: <https://kniga.biz.ua/pdf/683-black-ritorica.pdf>.
4. Глушко А. Візуальні засоби мови ворожнечі як інструмент інформаційної війни / А. Глушко // *Діалог: медіа-студії*. – 2017. – № 23. – С. 132-155.
5. Дротянко Л. Г. Високі технології як засіб трансформації медіа-дискурсу / Л. Г. Дротянко // *Вісник НАУ*. – 2017. – № 1 (25). – С. 10-14. (Серія «Філософія. Культурологія»).
6. Почепцов Г. Информация против эмоций: кто побеждает / Г. Почепцов. *MediaSapiens* [сайт]. – 2017. URL: http://osvita.mediasapiens.ua/trends/1411978127/informatsiya_protiv_emotsiy_kto_pobezhdaet/.
7. Рускевич К. Риторика ненависти / К. Рускевич. *Liva.com.ua*: [сайт]. 2014. URL: <http://liva.com.ua/ritorika-nenavisti.html>.
8. Сарміна Г. Л. Особливості функціонування мови ворожнечі в інтернет-просторі / Г. Л. Сарміна // *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. – 2019. – Вип. 7 (75). – С. 27-30.
9. Соколова К. В. Меми як засіб комунікації в Інтернет-середовищі / К. В. Соколова // *Гуманітарний часопис*. – 2012. – № 1. – С. 118-123.
10. Фадеичева М. А. Экзистенциальные основания языка вражды / М. А. Фадеичева // *Дискурс-Пи*. – 2015. – Вип. 12 (18). – С. 20-24.
11. Шоріна Т. Г. Класична та «чорна» риторика: мовно-комунікативні та філософські трансформації принципів / Т. Г. Шоріна // *Вісник Національного авіаційного університету*. – 2019. – № 1. – С. 42-47. (Серія «Філософія. Культурологія»).

References

1. Abysova, M. & Antipova, O. (2019). Political Ideologies Language in the Perspective of Modern Western Society. *International Journal of Innovative Technology and Exploring Engineering*. Vol. 9. Issue-1, 2662–2668. Retrieved from: <https://www.ijitee.org/download/volume-9-issue-1/>
2. Bodriyar, Zh. (2006). Obshchestvo potrebleniya. Ego mify i struktura [Consumer Society. His myths and structure]. Moscow: Kul'tur. revolyuciya □ in Russian □.
3. Bredemajer, K. (2011). Chernaya ritorika: Vlast' i magiya slova [Black rhetoric: the power and magic of a word]. Moscow : Al'pi na Pablsherz □ in Russian □.
4. Drotianko, L. H. (2017). Vysoki tekhnolohii yak zasib transformatsii media-dyskursu [High technologies as a means of transforming media discourse]. *Visnyk Natsionalnoho aviatsiinoho universytetu, Proceedings of the National Aviation University, 1 (25)*, 10-14 [in Ukrainian].
5. Fadeicheva, M. A. (2015) Ekzistencial'nye osnovaniya yazyka vrazhdy [The existential foundations of hate speech]. *Diskurs-Pi. 12 (18)*. 20-24.
6. Hlushko, A. (2017). Vizualni zasoby movy vorozhnechi yak instrument informatsiinoi viiny [Visual means of hate speech as a tool of information warfare]. *Dialoh: media-studii, 23*, 132-155 [in Ukrainian].
7. Pocheptsov, G. (2017). Information against emotions: who wins [Information against emotions: who wins]. *Media Sapiens*. Retrieved from: http://osvita.mediasapiens.ua/trends/1411978127/informatsiya_protiv_emotsiy_kto_pobezhd_aet/ in Russian.
8. Ruskevich, K. (2014). Ritorika nenavisti [Hate speech]. *Liva.com.ua*. Retrieved from: <http://liva.com.ua/ritorika-nenavisti.html> in Russian.
9. Sarmina, H. L. (2019). Osoblyvosti funktsionuvannia movy vorozhnechi v internet-prostori [Features and functions for mobile applications on the Internet]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia», 7 (75)*, 27-30 [in Ukrainian].
10. Shorina, T. H. (2019). Klasychna ta «chorna» rytoryka: movno-komunikatyvni ta filosofski transformatsii pryntsyypiv [Classical and "black" rhetoric: linguistic-communicative and philosophical transformations of principles]. *Visnyk Natsionalnoho aviatsiinoho universytetu, Proceedings of the National Aviation University, 1*, 42-47 [in Ukrainian].
11. Sokolova, K. V. (2012). Memy yak zasib komunikatsii v Internet-seredovyshchi [Memes as a means of communication in the Internet environment]. *Humanitarnyi chasopys, 1*, 118-123 [in Ukrainian].

O. Antipova

HATE SPEECH PHENOMENON IN THE MODERN INFORMATION SPACE

Introduction. The analysis of attributes of modern information space has revealed topicality of the issue of aggressive rhetoric. This process is primarily triggered by the globalization trends in implementation of communication needs, numerous social conflicts, political and economic destabilization. **The aim and tasks.** This article aims at examining the phenomenon of hate speech in the setting of modern information space. **Research methods.** The methodological tools include the socio-cultural approach, methodological principles of systemacity and complementarity. **Research results.** Nowadays, hate speech ceases to be merely a mediator in the communicative interaction of the opponents. It is actively developing destructive characteristics and demonstrates a remarkable accommodation capability, flexibility in adapting to the socio-cultural conditions of the reality. **Discussion.** The results of the analysis of hate speech phenomenon in the information era complement the conceptual development of researchers in the context of today's global changes. **Conclusion.** In the modern information space, hate speech is perceived not only as one of the main methods of fragmentation of the fast-paced world, a special manifestation of a person's attitude to this world and a kind of social code that regulates human life. Hate speech, acquiring ever more rigid forms, shows destructive characteristics and becomes an effective means of manipulative technologies, claims negative stereotypes designed to justify discriminatory manifestations. The speaker's status, audience, economic, social and political health of a society at a certain stage of development can be recognized as determining factors of the destructive aspect of the rhetoric of confrontation.

Key-words: hate speech, aggression, information, culture, Internet, communication.

О. П. Антипова

ФЕНОМЕН ЯЗЫКА ВРАЖДЫ В УСЛОВИЯХ СОВРЕМЕННОГО ИНФОРМАЦИОННОГО ПРОСТРАНСТВА

Доказано, что лингвокультурные характеристики современного информационного пространства актуализируют проблему языка вражды. Этому способствуют глобализационные тенденции в реализации коммуникативных потребностей, многочисленные социальные конфликты, политическая и экономическая дестабилизация, активизация манипулятивных технологий. Установлено, что данный лингвокультурный пласт, выполняя роль своеобразного посредника между противостоящими сторонами, сейчас проявляет большую адаптивную способность, гибкость в приспособлении к социокультурным условиям действительности. Отмечено, что язык вражды, приобретая все более жесткие формы, проявляет деструктивные характеристики, становится эффективным средством манипулятивных технологий, утверждение негативных стереотипов, призванных оправдать дискриминационные проявления. Установлены ключевые факторы деструктивного аспекта риторики противостояния, которыми являются статус говорящего, аудитория, а также экономическое, социальное и политическое состояние социума на определенном этапе развития.

Ключевые слова: язык вражды, агрессия, информация, культура, сеть Интернет, коммуникация.